

Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti

TASHENEV
UNIVERSITY

“Alisher Navoiy va XXI asr”

10-ULUSLARARO KONFERANSI

Toshkent-Shimkent, 2025-yil 6-fevral

“Әлішер Науаи және XXI ғасыр”

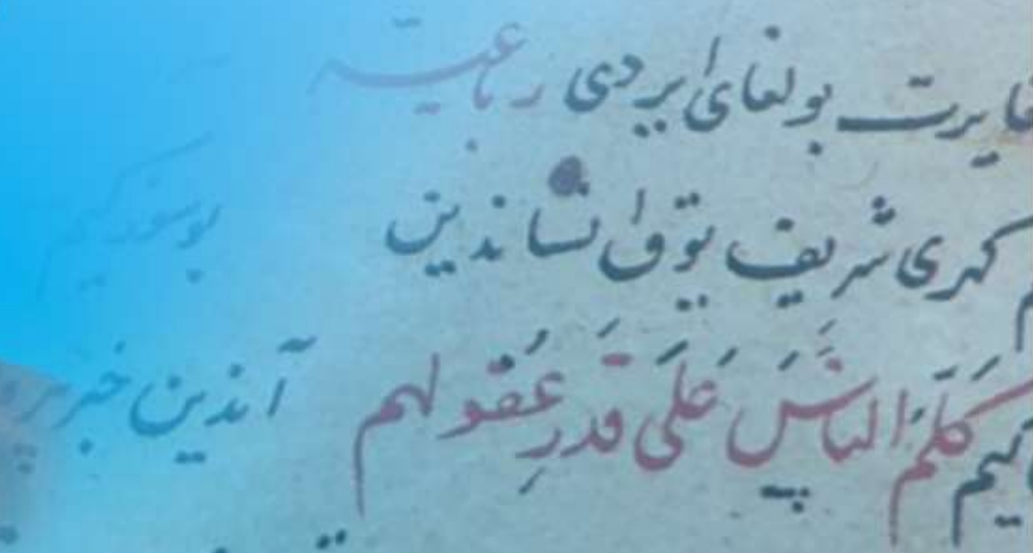
10-ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ

Ташкент-Шымкент, 6 ақпан 2025 жыл

“Alisher Navo'i and the 21st century”

10th INTERNATIONAL CONFERENCE

Tashkent-Shymkent, February 6, 2025

**Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
Qozog'iston Respublikasi Jumabek
Tashenev nomli universitet**

«ALISHER NAVOIY VA XXI ASR»

**mavzusidagi 10-uluslararo konferansi
materiallari**

2025-yil 6-fevral

Toshkent – Chimkent – 2025

UO'K: 821.161.1=512.133

KBK: 83.3 (50')

A 51

Mas'ul muharrirlar:

Shuhrat SIROJIDDINOV,

filologiya fanlari doktori, akademik
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti rektori

Kanat BAYBOLOV,

Jumabek Axmetuli Tashenev nomli universitet rektori,
texnika fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

Boqijon To'xliyev (O'zbekiston), Nurboy Jabborov (O'zbekiston), Parida Bayneeva (Qozog'iston), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Yashar Qosim (Ozarbayjon), Islam Jemeney (Qozog'iston), Farhod Rahimiy (Eron), Sholpan Arzimbetova (Qozog'iston), Karomat Mullaxo'jayeva (O'zbekiston), Janna Botabaeva (Qozog'iston), Baxtiyor Fayzullayev (Tojikiston), Dilnavoz Yusupova (O'zbekiston), Nozliya Normurodova (O'zbekiston), Shahlo Naraliyeva (Qozog'iston), Ilyos Ismoilov (O'zbekiston), Azizullah Aral (Afg'oniston), Orzigul Hamroyeva (O'zbekiston), Ozoda Tojiboyeva (O'zbekiston)

Ushbu to'plamda "Alisher Navoiy va XXI asr" mavzusidagi 10-uluslararo konferansi materiallari jamlangan. To'plamda Alisher Navoiy adabiy-ilmiy merosining mumtoz adabiyotimizdagi o'rni va bugungi kun uchun ahamiyati, shuningdek, shoir ijodiga bog'liq holda matnshunoslik va tilshunoslik muammolariga doir ilmiy maqolalar o'rin olgan. Navoiyshunoslikning bugungi holati va istiqboli borasida muayyan tasavvur berishi uning ahamiyatini belgilaydigan omillardan biridir. Kitob filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistrantlar va bakalavr talabalari hamda keng o'quvchilar ommasiga mo'ljallangan.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

**Әлішер Науаи атындағы Ташкент
мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті**

**Қазақстан Республикасы Жұмабек
Тәшенев атындағы университет**

«ӘЛІШЕР НАУАИ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫР»

**тақырыбындағы 10-халықаралық
конференция материалдары**

2025 жыл 6 ақпан

Ташкент – Шымкент – 2025

“MUHOKAMAT UL-LUG‘ATAYN” ASARIDAGI TURKIY FE‘LLAR VA OMONIM SO‘ZLAR TAHLILI

Musayeva Ozodaxon Mubarakovna,
*katta o‘qituvchi, Jumabek Tashenev nomli universitet,
musaevaazada7@gmail.com*

Sultonova Gulchehra,
*Jumabek Tashenev nomli universitetning talabasi
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/LWNE5027*

Annotatsiya. Ushbu maqolada Navoiy dahosining tilshunoslikka doir “Muhokamat ul-lug‘atayn” asari, uning xalqaro va o‘zbek nashrlari haqidagi fikr-mulohazalar ilmiy asoslar bilan keltirib o‘tiladi. Shuningdek, turkiylarning fors tilida mavjud bo‘lmagan yuzta fe‘li, ulardan ayrimlarining izohi, graduonomiyasi, faqatgina turkiy she‘riyatda mavjud bo‘lgan tuyuq janri hamda uni shakllantiradigan jinsdosh so‘zlar, ikki, uch, to‘rt, besh, olti o‘rinda omonimlik hosil qila oladigan turkiy so‘zlarning izohlari tahlili xususida nazariy qarashlar bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: “Muhokamat ul-lug‘atayn”, qiyosiy-tarixiy metod, chog‘ishtirish metodi, graduonomiya, tuyuq, omonimiya.

ANALYSIS OF TURKISH VERBS AND HOMONYMS IN THE WORK "MUHOKAMAT UL-LUGATAYN"

Abstract. This article presents a scientific analysis of the linguistic work of the renowned scholar, Alisher Navoi, particularly focusing on his seminal work *Muhokamat ul-Lug‘atayn*. The study examines its development through both international and Uzbek scholarly publications. The article further explores theoretical perspectives on the analysis of one hundred verbs unique to the Turkic languages, which do not have equivalents in Persian. It provides detailed explanations, including the gradation of some of these verbs, as well as the *tuyuk* genre, a distinctive feature of Turkic poetry, and the cognate words that contribute to it. Additionally, the study delves into the Turkic words that may give rise to homonymy across multiple positions, specifically the second, third, fourth, fifth, and sixth, offering comprehensive interpretations of these linguistic phenomena.

Keywords: “Muhokamat ul-lug‘atayn”, comparative-historical method, comparison method, graduonomy, tuyuk, homonymy.

Turli tillar oilasiga mansub tillarni chog‘ishtirib tahlil qilgan dastlabki asarlardan biri sifatida Alisher Navoiyning “Muhokamat ul-lug‘atayn” asari ko‘plab tilshunos va adabiyotshunoslarni bir maydonga birlashtirdi. Mazkur asarning yaratilishi, davrlar osha o‘z qiymatini yo‘qotmayotganligi xususidagi ilmiy bahslar “Muhomatat ul-lug‘atayn” asari haqida kengroq mushohada yuritishni talab etadi.

Ushbu asar 1941-yilda Raf‘at Eshitmon tomonidan lotin alifbosi asosida nashr yuzini ko‘rgan. 1950-yilda Turxon Ganjaviy tomonidan fors tiliga o‘girilib, Tehronda chop etiladi. Shu tarjima 1984-yilda ayrim o‘zgartirishlar bilan Pokistonda ham nashr etiladi. “Muhokamat ul-lug‘atayn” asari 1925-yilda Abdulhakim Gulmuhammadov tomonidan Ashxobodda ham chop etilgan. 1988-yilda esa Hamid Temur uni uyg‘ur tilida Urumchida nashr etishga muvaffaq bo‘ladi.

O‘zbekistonda esa mazkur asar birinchi marotaba 1916-yilda Qo‘qonda nashr etilgan bo‘lsa, 1940-yilda P.Shamsiyev va O.Usmonovlar tomonidan Toshkentda chop etilgan. P.Shamsiyev yana ikki marotaba: 1948, 1967 yillarda “Muhokamat ul-

lug‘atayn” asarini nashrdan chiqaradi. Shuningdek, ushbu asar 2017-yilda Qosimjon Sodiqov va 2021-yilda esa Yusuf Tursunov tomonidan ham nashr yuzini ko‘rdi [Izzatillayev P.I., 2024: 60].

Tilshunoslikdagi qiyoslash metodologiyasida qiyosiy-tarixiy va chog‘ishtirish (yoki qiyosiy-chog‘ishtiruv) metodi eng asosiy metodlardan hisoblanadi. Bu metodlar mohiyatan bir-biriga yaqin, ammo farqli jihatlari ham mavjud. “Muhokamat ul-lug‘atayn” asarida Navoiy, asosan, chog‘ishtirish metodidan foydalangan. Chog‘ishtirish – filologik hodisalarni tizimli qiyoslashga asoslangan metod bo‘lib, asosan, farqli xususiyatlarni ochib berishga qaratiladi. Shuning uchun ham tilshunoslikda boshqacha nomi kontrastiv metod deb ataladi. Fanda mazkur metodning nazariy asoslari tilshunos olim I.A.Boduen de Kurtene tomonidan XIX asrda ishlab chiqilgan. Ye.D.Polivanov, L.V.Sherba, S.I.Bernshteyn, A.A.Reformaskiy, Sh.Balli kabi olimlar bu boradagi ilmiy ishlarni davom ettirishgan [Polivanov E.D., 1933].

Asarda Alisher Navoiy turkiy va forsiy tillarning qiyosi haqida quyidagicha to‘xtalib o‘tadi: “Turk so‘zlari va iboralarida bunday nozikliklar ko‘pdirkim, bukunga deguncha, bugungacha hech kishi buning haqiqatiga mulohaza qilmaganligi yuzasidan bu holatlar yashirin qolibdur. Va shumlikni bilmaydigan turkning sodda ochiq fe‘l yigitlari osonlikni ko‘zlab, yengil yo‘lni tutib, forsiy so‘zlar bilan nazm ayturga mashg‘ul bo‘libdurlar. Va haqiqatan ham agar kishi yaxshi mulohaza qilsa va yaxshiroq o‘ylab ko‘rsa, fikrlasa, chun bu tilda, turk tilida kenglik va maydonida muncha ochiqlik topilur, kerakkim, munda turli usulda so‘z aytish, ayta olishlig‘ va chiroyli so‘zlashlik va she‘r tuzish va hikoya, doston, ertak, afsona aytishlig‘ osonroq bo‘lg‘ay va amalda ham osonroqdur” [Alisher Navoiy, 2021: 264].

Unutmaslik lozimki, Alisher Navoiy bu ikki tilni qiyoslash davomida bir tilni ikkinchi bir tildan ustunligi yoki kamchiligini yoritib berish xohishidan yiroq bo‘lgan. Fors tilida mavjud bo‘lgan shoh asarlarni turk tilida ham yaratish mumkinligi, asli turk bo‘lib, fors tilida ijod qiluvchi shoirlarga turkiy tilning ham o‘zgacha jozibasi, latofati va keng imkoniyatlari borligi haqida tavsiyalar bergan hamda ushbu tilda biz bilgan o‘lmas asarlarni yaratgan. Tarjimashunos olim G‘.Salomov esa: “Alisher Navoiy “Muhokamat ul-lug‘atayn”da turk (o‘zbek) tilining fazilatlari haqida fikr yuritir ekan, bu bilan o‘z ona tilini qanday bo‘lmasin fors tilidan ustun qo‘yishni mo‘ljallagan emas, balki ba‘zi jabhalarda uning ham o‘z lisoniy afzalliklari borligini namoyish etish barobarida, bunda ham salmoqdor, chuqur badiiy asarlar, san‘at obidalari yaratish mumkinligini nazariy tomondan isbotladi va amalda ko‘rsatib berdi”, - deya ta‘kidlaydi [Salomov G‘., 1993].

“Muhokamat ul-lug‘atayn” asarida Alisher Navoiy forsiylarda mavjud bo‘lmagan turkiylarning yuzta fe‘lini keltirib o‘tadi hamda har birining ta‘rifi, ma‘naviy darajalanishi xususida mulohazalar yuritadi. Bular: “quvormoq va quruqshamoq va usharmak va jiyjaymoq va o‘ngdaymoq va chekrimak va do‘msaymoq va umunmoq va o‘sanmoq va itirmak va egarmak va o‘xranmak va toriqmoq va aldamoq va arg‘adamoq va ishashtmak va iglanmak va aylanmoq va erikmak va igranmak va ovunmoq va qistamoq va qiynamoq va qo‘zg‘almoq va sovrulmoq va chayqalmoq va devdashimoq va qiymanmoq va qizg‘anmoq va nikamak va siylanmoq va tanlamoq va qimirdamoq va serpmak va sirmamak va ganorgamak va sig‘riqmoq va sig‘inmoq va qilimoq va yolinmoq va munglanmoq va indamak va tergamak va tevrarak va qingg‘aymoq va shig‘aldamak va singramoq va yashqamoq va isqarmoq va ko‘ngranmak va suxranmoq va siypamoq va qoralamoq va surkanmak va kuymanmak va intramoq va tushalmak va

mung'aymoq va tanchiqamoq va tanchiqolmoq va ko'ruksamak va bushurg'anmoq va bo'xsamoq va kirkinmak va sukadamak, bo'smoq, burmak, turmak, tomshimoq, qahamoq, sipqormoq, chicharkamak, jurkanmak, o'rtanmak, sizg'urmoq, gurpaklashmak, chuprutmoq, jirg'amoq, bichimoq, qikzanmoq, singurmak, kundalatmak, qumurmak, bikirmak, ko'ngurlamak, kinarkamak, kezarmak, do'ptulmoq, chidamoq, tuzmak, qazg'anmoq, qichig'lamoq, gantiramak, yadamoq, qadamoq, chiqanmoq, ko'ndurmak, so'ndurmak, suqlatmoq" [Alisher Navoiy, 2021].

Bu yuzta fe'l harakat-holatning nozik qirralarini, uslubiy bo'yoqlari, harakatning kuchli-kuchsizligi kabi graduonomik qatorlarni hosil qila olishi, ushbu fe'llarning hech biri fors tilida uchramasligi, lekin bu fe'llarga inson hayoti davomida ehtiyoji tushishi, muloqot vaqtida ularga muhtojlik sezishi mumkinligi, forslarga bu fe'llarning ma'nosini tushuntirish uchun bir necha o'xshash fe'llardan misollar aytish kerakligi va bu arab tilidagi so'zlar yordami bilan amalga oshirilishi mumkinligi aytib o'tiladi.

May ichish qoidalari haqida so'z ketganda uni ichmoqlikni ifodalash uchun "sipqormoq" fe'li keltiriladi. Asarda "sipqormoq" may ichish uchun eng munosib fe'l sifatida bayon etiladi. Bayt:

Soqiyo, tut bodakim, bir lahza o'zumdin boray,
Shart bulkim, har necha tutsang labo-lab sipqaray.

Bundan tashqari, Navoiy may ichish uchun 3 ta fe'lni zikr etib, oz-oz miqdorcha may ichish holati uchun "tomshimoq" fe'lini keltiradi.

Soqiy chu ichib, menga tutar qo'sh:
Tomshiy-tomshiy ani qilay no'sh.

"Yig'lamoq" ma'nosidagi fe'llar graduonomiyasi: yig'lamsinmoq-ingramoq-singramoq-siqtamog-o'kurmak-inichkirmak. Navoiy "ingramoq" hamda "singramoq"ning dard bilan yashirin yig'lashni ifodalashi va bu ikki fe'lning o'rtasida tafovutning ozligini aytib o'tadi. "Siqtamog" esa yig'lamoqning mubolag'ali ko'rinishi, "o'kurmak" haddan ortiq hayajon va to'lg'onish bilan yig'lash, "inichkirmog" esa ingichka ovoz bilan yig'lash holatini aks ettiruvchi fe'l ekanligini qayd etadi-da, quyidagi baytni keltiradi:

Charx zulmidaki, bo'g'zummi qirib yig'larmen,
Igirur charx (urar) inichkirib yig'larmen.

"Qimsanmoq" fe'li "qizg'anmoq" fe'lining ko'rinishi sifatida faqatgina turkiy tilda mavjud. Shuningdek, fors tilida yasanish uchun "orasta", "oroyish" lafzlari borligi, lekin turkiylarning "bezanmoq" fe'li ular lisonida yo'qligini bayon etadi. "Bezanmoq" fe'li "yasanmoq" fe'lidan biroz kuchliroq ma'noga egadir va bu uchun quyidagicha bayt keltiriladi:

Erur bas chu husnu malohat senga,
Yasanmoq, bezanmak ne hojat senga

Turkiylar qosh bilan ko'zning orasini "qabog'", kattaroq xolni "meng" deb atashlari, forslar lafzida esa bunday so'zlar yo'qligu xususida ham to'xtalib o'tadi. Shuningdek, tajnis san'ati asosiga qurilgan "tuyuq" janri ham faqat turkiy adabiyotda mavjuddir.

Chun pariyo hurdur oting, begim,
Sur'at ichra dev erur oting, begim,
Har xadangikim, ulus andin qochar,
Notavon jonim sari oting, begim. [AlisherNavoiy, 2021]

Ushbu tuyuqda ishtirok etgan "ot" so'zi quyidagi ma'nolarni anglatib kelgan:

- ism;
- ot (hayvon),
- otmoq (fe'l).

Bundan tashqari, shu kabi bir necha omonim so'zlarga to'xtalib, ikki, uch, to'rt, besh va hatto olti o'rinda omonimlik hosil qila oladigan so'zlarni keltirib o'tadi. Masalan: ot, it, tush, yon, yoq – uch so'z doirasida, bor – to'rt so'z doirasida omonimlikni hosil qiladi. Bor – 1) mavjudlik; 2) borishga undash; 3) yuk; 4) meva. Beshta so'z doirasida omonimlik hosil qila oladigan "sog'in" so'zining ma'nolarini quyidagicha keltiradi: 1) qumsamoq; 2) sog'iladigan jonivorga nisbatan ishlatiladigan so'z, 3) ishq masti; 4) majnunvash; 5) bemor. Shuningdek, "tuz" so'zining olti ma'noda shakldoshlik hosil qila olishini keltirib o'tadi: 1) O'q yoki nayzadek to'g'ri narsalar; 2) tekis dasht; 3) rostgo'y kishi; 4) sozni chalmoqqa yoki asbobni sozlamogga buyruq berish; 5) ikki kishi o'rtasiga murosa solmoq; 6) bazm, majlis barpo qilish.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, "Muhokamat ul-lug'atayn" asarini tilshunos sifatida tahlil qiluvchilar uchun turkiy so'zlarning fonetikasi, leksikasi, muayyan semantik guruhlariga birlashishi, gap qurilishi xususidagi tilshunoslikning har bir sathiga doir qimmatli ma'lumotlar mavjuddir. Navoiy dahosini o'rganish, uning ilmiy merosidan bahra olish ko'plab ilm ahillarini bir nuqtaga jamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Izzatillayev P.I. "Muhokamat ul-lug'atayn" Eron navoiyshunoslari talqinida. Oltin bitiglar 1. – T., 2024. – 60-b.
2. Polivanov Ye.D. Russkaya grammatika v sopostavlenii s uzbekskim yazыkom. – Tashkent, 1933
3. Alisher Navoiy. Muhokamat ul-lug'atayn. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi, 2021. – B. 264
4. Salomov G'. Tarjima tashvishlari. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1983.

ALISHER NAVOIY HAYOTI VA IJODINING "ЛИТЕРАТУРА" DARSLIKLARIDA AKS ETISHI

Ishonxanova Iroda Abduvaxitovna

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), ToshDO'TAU

irodaishonxanova@gmail.com

10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/DKI4659

Annotatsiya. Alisher Navoiy buyuk shoir, mutafakkir, davlat arbobi sifatida butun dunyoga mashhur shaxsdir. Uning hayot yo'li hamda adabiy merosini o'rganish masalasi hamma zamonlarda ham eng dolzarb mavzulardan biri bo'lib kelgan. Shu jumladan, yurtimizdagi ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda ham Alisher Navoiy shaxsiyatini o'rganishga alohida e'tibor beriladi. Ushbu maqolada ta'lim rus tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablarining adabiyot darsliklari ko'rib chiqilgan. Bu darsliklardagi Alisher Navoiyga taalluqli bo'lgan mavzular borasida fikr-mulohazalar bildirilgan. Shoir ijodidan keltirilgan namunalarning janr, mavzu ko'lamini hamda o'quvchilar

MUNDARIJA CONTENTS	
Shuhrat SIROJIDDINOV. Turkiy dunyo hamkorligining mustahkam asosi Туркі әлем ынтымақтастығының мықты негізі	7
Қанат БАЙБОЛОВ. Екі халық арасындағы бауырлық пен достық рәмізі Ikki xalq qardoshligi va do'stligi simvoli	11
I SHO'BA. ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSINING JAHON TAMADDUNIDA TUTGAN O'RNI SECTION I. THE PLACE OF ALISHER NAVAII'S LITERARY HERITAGE IN WORLD CIVILIZATION	
Boqijon TO'XLIYEV. Nasimiy va Navoiy nazmi – badiiy tafakkurning yangi bazmi	15
Islam JEMENEY. Әлішер Навои	23
Yashar QOSIM. Dohiy Alisher Navoiyning ulug' izdoshi (Muhammad Fuzuliy sheiriyatida poetik in'ikos tarzining o'ziga xosligi)	35
Qodirjon ERGASHEV. Renessans adabiyotida etologik janr taraqqiyoti	42
Əlimuxtar MUXTAROV. Nizami Gencevi ve Alishir Navai'nin tür ruhu eserlerinin ve araştırmacılarının gözü ile	47
Roviyajon ABDULLAYEVA. Alisher Navoiy fenomeni yoxud Navoiy ijodining olamshumul ahamiyati	52
Насриддин НАЗАРОВ. Гуманизм и креативность в творчестве Наваи как фактор обеспечения связей между народами Евразии	60
Burobiya RAJABOVA. O'zbek navoiyshunoslari Jomiy haqida	67
Karomat MULLAXO'JAYEVA. Abdurahmon Jomiy va Alisher Navoiy g'azallarida Yusuf (a. s.) siymosining badiiy talqinlari	77
Tozagul MATYOQUBOVA. Sharq adabiyotining yetuk tadqiqotchisi	82
Nosir JO'RABOYEV. Ikki turkman hukmdori ijodi va Alisher Navoiy	87
Молдасанов Е.М., АБДУВАЛИТОВ Н.Б. Әлем әдебиетінің асқар шыңы (Әлішер Науаидың 584 жылдығына орай)	95
Hulkar HAMROYEVA. Alisher Navoiy ijodida san'at talqini	99
Злиха ЖАНТАСОВА. Шығыс әдебиетінің қазақ фольклорындағы көрінісі	103
Sherxon QORAYEV. Alisher Navoiy Badaxshon shohi va shoir Sulton Muhammad La'liy ijodi tadqiqotchisi (Navoiy va uning zamondoshlari tazkiralari ma'lumotlari asosida)	109
Ahmad AKHLAQUE, Asror Allayarov. Alisher Navoi's creative works: a scientific exploration	115

Fayzulla ISKANDAROV, Dostonjon Tojiev. “Alisher Navoi international award”: establishment and historical significance for the turkic world	118
Diyora ABDUJALILOVA. Alisher Navoiy va Yahyobey Toshlijali dostonlarida shayx va avliyolar timsoli	124
Orifjon OLIMJANOV. Alisher Navoiy va Lorendeli Hamdiy “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasiga doir	131
II SHO‘BA. NAVOIY NAZMIY, NASRIY VA ILMIY MEROSINI O‘RGANISH MASALALARI SECTION II. ISSUES OF STUDYING NAVAIY'S POETRY, PROSE AND SCIENTIFIC HERITAGE	
Nurboy JABBOROV. Alisher Navoiy “Tarixi anbiyo va hukamo” asarining siyarnoma turkumida tutgan o‘rni	136
Nusratullo JUMAXO‘JA. Navoiyning yigitlik lirikasiga mansub mustazodi	149
Maqsud ASADOV. Alisher Navoiy “Tanbeh”larining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari (“Mahbub ul-qulub” asari misolida)	155
Dr. Kemal Yavuz ATAMAN. Ali Şir Nevaî beyitlerinde kulluk şuuru	160
Zuhriddin ISOMIDDINOV. Navoiyning “qaychi” g‘azali	165
Baxtiyor FAYZULLOYEV. Qo‘qon adabiy muhitida Navoiyga izdoshlik	170
Iqboloy ADIZOVA. Adabiy ta’sir va poetik tafakkurning yangilanishi	177
Nafas SHODMONOV, G‘iyosiddin SHODMONOV. Olti dostonida Odam Ato timsoli talqini	185
Faridaxon KARIMOVA. Xorazm adabiy muhitida debochanavislik an’analari	193
Islomjon YAQUBOV. O‘zaro ta’sir, ijodiy mushtaraklik va o‘ziga xoslik	200
Shavkat HAYITOV, Gulshod SHOYIMOVA. Alisher Navoiyning nabotot va hayvonot olamiga munosabati	205
Obidjon KARIMOV. Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini	212
Gulbahor ASHUROVA. O‘zbek ayol shoiralari ijodida Alisher Navoiy obrazi tasvirlari	216
Qo‘ldosh PARDAYEV. Navoiy g‘azallariga Muqimiyning nazira va taxmislari	221
Ilyos ISMOILOV. Abror hayrati	226
Shermuhammad AMONOV, Abdulhaq RAHIMI. Alisher Navoiy mustazodiga bog‘langan muxammas haqida	229
Zilola AMONOVA, Shahlola SAFAROVA. “Farhod va Shirin” dostonidagi na’t boblarning manbalari va badiiyati	235
Abdulhamid QURBONOV. Badiiy matn va tasviriy vositalar mutanosibligi	242
Muqaddas TOJIBOYEVA. Abdulla Qodiriy romanlarida Alisher Navoiyga izdoshlik masalalari xususida	248
Orzigul HAMROYEVA. Radifning bayt kompozitsiyasidagi o‘rni	252

Ma'rifat RAJABOVA. Xalq maydon kulgi san'ati belgilarining Navoiy ijodidagi ko'rinishlari	256
Nodira SOATOVA. "Farhod va Shirin" dostoni – an'ana takomili, taraqqiysi hamda sintezi sifatida	260
Umida RASULOVA. "Alisher Navoiy" romanida obraz poetikasi	266
Marg'uba ABDULLAYEVA. Yetti sayyora: badiiy talqin va ilmiy dunyoqarash	269
Sohiba UMAROVA. Suyuma G'aniyeva – navoiyshunos	273
Zuhra MAMADALIYEVA. Alisher Navoiy "Xamsa"sida mirrix obrazining majozilik xususiyatlari	277
Aziz RAJABIY. Alisher Navoiy g'azallarining ohang jilolari (Yunus Rajabiy musiqiy merosi misolida)	282
Zarif QUVONOV. "Hayrat ul-abror"ning yangi tadqiqatlari xususida	286
Farruxbek ABDALIYEV, Gulnoza OSMANOVA. "Xamsa"da "kampir" obrazi talqini	290
Nafisa RAXMANOVA. Ramziy-majoziy obrazlar ta'vili haqida mulohazalar	293
Kamola ULUG'MURODOVA. Navoiy nazmida Layli obrazining badiiy talqini	299
Mavluda ORTIQOVA. Alisher Navoiyning "Nasoyim ul-muhabbat" asarida valiylarga xos sifatlar talqini	303
Jamila EISAR. Alisher Navoiyning she'riyatida oyina timsolining talqini ("G'aroyib us-sig'ar misolida")	308
Azizbek TOSHPO'LATOV. Alisher Navoiyga izdoshlik: Ahmad Tabibiy taxmislari	313
Sevara PARMONOVA. Tasavvufiy tazkiralari va Alisher Navoiy asarlarida Ibrohim Adham nomining zikr etilishi	318
III SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING MANBALARI VA MATNIY TADQIQI SECTION III. SOURCES AND TEXTUAL RESEARCH OF ALISHER NAVAI'S WORKS	
Dilnavoz YUSUPOVA, Umedullo MAHMUDOV. Alisher Navoiyning "Munshaoti Abdulloh Marvorid"dan o'rin olgan forsiy maktublari xususida	323
Manzar ABDULXAYROV. Alisher Navoiyning "Farhod va Shirin" dostoni tabdillari tahlili	330
Dr. Farhad RAHIMI. Senglah Sözlüğünün Feraği Düzeltmeleri ve Feraği'den Yanlış ktarmaları Üzerine	335
Gholamreza RAZMI. Özbekistan'da yayimlanmış iki Hayretü'l-ebrar'in tashih edilmiş metnindeki hatalarin sebeplerine bir bakiş	352
Altay NOORULLAH. Navoiy asarlarida tinish belgilarining yanglish ishlatilishi	365

Sevda BEHESHTI. Navai's Poetry as Reflected in Miniature Paintings (A study of Illustrated manuscripts preserved in Iranian collections)	376
Oysara MADALIYEVA. Alisher Navoiyning dastlabki ikki devoni Hamid Sulaymon nigohida	384
Dr. Siyamek HÜSSEYINALIZADE (Ergin Avşar). Amîr Alî Şîr Nevaî'nin şiirlerinde Şamanlığa aid Terimler ve ritüeller	395
Ozoda TOJIBOYEVA. Parij kulliyotidagi "Favoyid ul-kibar"ning matniy xususiyatlari	407
Husnigul JO'RAYEVA. Husayn Boyqaro – Husayniy adabiy merosining O'zbekistonda o'rganilishi	412
Dilnoza RUSTAMOVA. Alisher Navoiy toshbosma devonlaridagi ayrim g'azallar matnining qo'lyozma nusxalar bilan qiyosi	417
Erfan ESHGHÎNOUR. Fâni Divanındaki Avnî Divanından Tercüme Olunmuş Şiirler Üzerine	423
Lochinbek AHMADALIYEV. Po'latjon Qayyumiy tazkiralarda Alisher Navoiy faoliyatining yoritilishi	433
Dilnavoz SATTOROVA. Navoiy g'azallariga Sa'diy taxmislari	438
IV SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING XORIJIY TILLARGA TARJIMASI VA CHET ELLARDA O'RGANILISHI SECTION IV. TRANSLATION OF ALISHER NAVA'I'S WORKS INTO FOREIGN LANGUAGES AND STUDY ABROAD	
Hulkar HAMROYEVA, Shahlo NARALIYEVA, Ozodaxon MUSAYEVA. Qozog'istonda Mir Alisher Navoiy ijodining o'rganilishi	444
Abdulhay SOBIROV, Zamira DJURABAYEVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" – turkiy xalqlar leksikasining so'nmas bulog'i	451
Münevver TEKCAN, Serpil Yazıcı ŞAHİN. Muhakamat al-lughatayn's literary and academic aspects.	455
Бермет ЗАКИРОВА, Дамилова НУРИЙЛА. Алишер Навоинин чыгармаларындагы тилдик каражаттар аркылуу студенттин кеп маданиятын өстүрүү	462
Nishonboy XUSANOV. "Hayrat ul-abror"dagi teonimlarning semantik va badiiy xususiyatlari	468
Mardon RAHMATOV. Qo'shma fe'l komponentlari inversiyasi	472
Rashid ZOHID. Hayot – firoq manzili	478
Shahlo HOJIYEVA. Alisher Navoiy badiiy kashfiyotlari – Cho'lpon estetik tafakkuri yangilanishi omili	482
Mo'minjon SULAYMONOV. Alisher Navoiy davrida isiriq solinganmi?	488
Abdumurod TILAVOV. Alisher Navoiy ma'naviy merosi va zamonaviy ta'lim	492
Nilufar RASULOVA. Alisher Navoiyning boqiy merosi jahon tillarida	497
Ozodaxon MUSAYEVA, Gulchehra SULTONOVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" asaridagi turkiy fe'llar va omonim so'zlar tahlili	502

Iroda ISHONXANOVA. Alisher Navoiy hayoti va ijodining “Литература” darsliklarida aks etishi	505
Shahlo NARALIYEVA, Farrux ABDALIYEV. Hazrat Navoiy ijodida nutq madaniyati	514
АШИРОВА Т.К., КАРАЕВА Н.О., ЗАКИРОВА Б.А. Алишер Навоинин чыгармаларын санарип платформалар аркылуу жайылтуу	518
Dilorom YULDASHEVA, Shahlo NARALIYEVA. Alisher Navoiyning didaktik qarashlari	523
Komiljon ABDULLAYEV. Ta’lim tizimi bosqichlarida Alisher Navoiy hayoti va ijodini o’rgatishda fanlararo integratsiyadan foydalanish	527
Gulnoza YULDASHEVA, Sevinch UBAYDULLAYEVA. “Lison ut-tayr” dostonining ayrim morfemik xususiyatlari tahlili	531
Feruza DJUMANIYAZOVA. Alisher Navoiy ijodida milliy etnosport o’yinlari	534
Hamida JURAQOBILOVA. O’zbek she’riy matnlaridagi kognitiv metaforalarning fransuz tilida ifodalanishi	539
Abdug’ani NASRIDDINOV. Navoiyshunoslikda yangicha yondashuv	544
TEZISLAR ADABIYOTSHUNOSLIK	
AHMADOVA Shohsanam. Hofiz Xorazmiy va Alisher Navoiy ijodida zohid obrazi tasviri	550
ABDURAIMOVA Xafiza. Alisher Navoiy g’azaliyotida Doro obrazi talqinlari	553
ALIYEVA Sevinch. Anbiyolar haqidagi manbalarda Iso payg’ambar obrazi tasviri	556
ALMARDONOVA Aziza. Alisher Navoiy tarji’bandlarida dunyo ramzi	561
DEHQONOV Akramjon. Bir g’azal sharhi	564
DOLIMOV Shokir. «Hayrat ul-abror» dostoni sharhining rus tiliga tarjimasi xususida	567
GAFUROVA Shaxnoza. Navoiy me’rojnoma baytlarida qo’llangan badiiy san’atlar	569
IBOTOVA Madina. Alisher Navoiy g’azallarida jon va ishq munosabatining badiiy ifodasi	572
MEYLIYEV Xudoyberdi. Navoiy va zamondoshlari asarlarida Mirzo Mironshoh saroyi adabiy muhiti va shoir Lutfulloh Nishopuriy ijodiy faoliyatining yoritilishi	576
MUQUMOVA Surayyo. “Nasoyim ul-muhabbat”: ism, xosiyat va xususiyat	579
NASRULLAYEV Elmurod, SIROJIDDINOVA Sevinch. Xalq og’zaki ijodida Navoiy timsoli talqini	581

NURULLAYEVA Hulkaroy, MAMADALIYEVA Madina. Alisher Navoiyning “Mahbub ul-qulub” asarini o‘qitish bo‘yicha ayrim mulohazalar	584
OLIMJONOV Davronbek. “Boburnoma” asarida tarixiy shaxslar tavsifi (Alisher Navoiy shaxsi misolida)	587
PARDAYEVA Nigora, PIRNAZAROVA Barno. Navoiy lirikasida kichik lirik janrlar	589
SHOMURODOV San‘at. Alisher Navoiy va Husayn Boyqaro munosabatlari isajon sulton talqinida	593
TO‘XTAMURATOV Furqat. Alisher Navoiy g‘azaliga Muhsiniy tatabbu’si	596
TURDIYEVA Maftuna. “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasidagi ba’zi farqli jihatlar	599
UMAROVA Dildor. Alisher Navoiy asarlarida sukut go‘zalligi ifodasi	602
UMAROV Sardorbek. Ma’rifatning haqiqati – hayratdir	604
YANGIBOYEV Shavkat. Ito haqida	607
TILSHUNOSLIK	
YULDASHEVA Dilorom. Alisher Navoiy asarlarida rang-tus ifodalovchi birliklar	611
AXMADJANOVA Malika. Alisher Navoiy va o‘zbek tilining boyitilishi: ilmiy metodlar va uslublar	613
AKBAROVA Zulfizargul. Alisher Navoiy asarlarida qo‘llanilgan antonimlik hosil qiluvchi “Ahl” komponentli lug‘aviy birliklar tahlili	617
YUSUPOVA Dildora. Alisher Navoiy asarlarida qimmatbaho tosh nomlari	619
MUNDARIJA	622